

MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARDA EKOLOGIK TA'LIM BERISH
ISTIQBOLLARI, MUAMMOLAR VA YECHIMLARI

Xudoyberdiyeva Nilufar Bozorovna

*Termiz davlat pedagogika instituti, biologiya fakulteti o'qituvchisi
(998 99 621 00 12) email: nilufarxudoyberdiyeva91@gmail.com*

Normatova Feruza Shavkatovna

*Termiz davlat pedagogika instituti, Xorijiy til va adabiyoti fakulteti, maktabgacha va
boshlang'ich ta'limda xorijiy til (ingliz tili) yo'nalishi 3-bosqich talabasi (998883517788,
email: feruza1088@umail.uz)*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta'lim berish istiqbollari, o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar orqali ekologik bilimlarni o'rgatish muhimligi, ekologik ta'limning natijasi, maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta'lim berish muammolari va yechimlari haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Ekologik ta'lim, atrof-muhit, tabiat, resurslar, ekologik muhit, tabiat, pedagogika.*

Kirish:

Ekologik ta'lim - bu atrof-muhit va barqarorlik bilan bog'liq bilimlarni berish va qadriyatlarini tarbiyalash jarayonini anglatadi.

“Ekologik tarbiyaning maqsadi yosh avlodda tabiatga muhabbat, vatanparvarlik, tirik organizmlarga g'amxo'rlik qilish fazilatlarini shakllantirishdan iborat. Hozirgi vaqtda ekologiya odamlarga tabiiy hamjamiyat bilan uyg'unlikda yashashga yordam beradigan alohida fanga aylandi” (2024 Muallif: Angel Austin | austin@vogueindustry.com.)

Ekologik ta'lim bolalarda kelajak uchun juda muhimdir. Bu, yoshidagi bolalarni atrof-muhitni saqlash va uning qadr-qimmatli tabiatini qadrlash uchun zarurdir. Maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta'lim berish istiqbollari hozirgi va kelajakda o'z ahamiyatini oshirishi kerak. Ekologik ta'lim bolalarga tabiatni sevishni, uning muhimligini va saqlashni o'rgatadi. Bu ularni atrof-muhitga ehtiromli bo'lish, tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish, suv va energiyani tejashning muhimligini tushunishiga ko'mak beradi. Ekologik ta'lim yordamida bolalar o'z qalbi bilan tabiatga ehtirosli bo'lishadi va uni himoya qilishga intiladilar.

Maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta'lim berish istiqbollari ko'proq o'rganilishi kerak. O'quv dasturlarida ekologik modullarga ko'proq o'rin berish kerak, Shuningdek, o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar orqali ekologik bilimlarni o'rgatish kerak.

Maktab o'quvchilariga o'zlarining ijtimoiy va madaniy qarashlari va urf-odatlarini rivojlantirishda yashab turgan joy, vodiy, adirlar, tog'larning go'zalligi, ularning inson hayoti va salomatligidagi ahamiyatini tushuntirish ishlarini olib borish uchun turli

o‘yinlar, kinotfilmlar orqali tabiiy va ijtimoiy fanlarni o‘tishda o‘zlari yashab turgan joydagi tabiiy voqelik va ekologik holatlarga bog‘lab, ta‘lim-tarbiya ishlarini olib borishi hamda darslar o‘tish kerak.

Muammolar. Maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta‘lim berish muammolaridan biri talabalar o‘qish motivatsiyalarida ancha sust. Biroq, bu muammolarni hal qilish uchun tarbiyachi va o‘qituvchilarning talabalar tasirini oshirishlari lozim. O‘quvchilarni atrof-muhitni sevishtga, uning saqlashining ahamiyatini tushunish haqida motivatsiyaga ega bo‘lishlarida ko‘maklashish kerak.

Ekologik ta‘lim berishning bir necha yechimlari mavjud.

Birinchisi, ta‘limning interaktiv holati bilan o‘rgatuvchilar o‘quvchilarga qiziqishlarini oshirishi mumkin. Ikkinchisi, amaliy mashg‘ulotlar orqali ta‘limni berish mumkin. Uchinchi holat esa, ekologik ta‘limning natijasi, ya‘ni o‘quv ishlarining mustahkamlanishi va samarasi.

Bu yerda keltirilgan, maktab yoshidagi bolalarda ekologik ta'lim berish istiqbollari juda muhimdir. Bolalarda atrof-muhitni saqlash, uning qadr-qimmatli tabiatini himoya qilish uchun ekologik bilim va ko'nikma paydo bo'ladi. Ekologik ta'limning huquqiy shaklida o'stirilishi, kelajakda tabiatimizga ehtirom bildiruvchi bolalarni tarbiyalashda asosiy omil bo'ladi.

Maktab yoshidagi bolalar uchun ekologik ta'lim berish istiqbollari, muammolar va yechimlariga qarab muhim muzokaralar yuritilmoqda.

O'zbekistonda hozirgi kunda ekologik ta'limning e'tiborga olinayotgani, davlatimizning istiqbollari uchun aynan bu muammo muhimligini ko'rsatiladi. Ekologik ta'lim, tabiatni ekologik tarzda saqlab qolish, tabiatga hurmat va unga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishda namoyon bo'ladi. Ushbu ta'lim shakllarida tabiatga hurmat va uning ehtirosi, tabiatni saqlashning muhimligi, tuzilgan ekologik ta'lim dasturlariga muvofiq o'qituvchi va maktab yoshlarini muvofiq tushganligi muhim. Bolalar yoshiga qarab, eng oson ta'limni qabul qila olishlari zarur, uni dunyoqarashi va atrofdagi tabiat hayotini tushunishlari, tabiat vositalarini o'rganishlari, davlatimizda ekologik muammolarning yechilishi bu ta'lim usullarga ko'ra amalga oshiriladi. Shuningdek, maktab yoshlariga ekologik ta'lim berishning yana bir muhim mavzusi bolalarning tabiiy erkinliklaridan foydalangan darajasini oshirishdir. Bu, o'yin-ta'lim va jismoniy mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladi.

Bolalar bilan tabiat bilimlari o'rganish orqali ekologik ta'lim muammosi hal qilinadi. Ekologik ta'lim berishning bir qancha yechimlari bor. O'quv metodikalar mualliflari uchun yana ilmiy tadqiqot tashkil etish, ekologik ta'lim berishning o'zgarmaydigan metodlarini yaratish, ekologik ta'lim berishning talablarini belgilash va amaliy dasturlar tuzish, o'quvchilar va ota-onalar uchun ekologik ta'limning o'ziga mos tarzda tushuntirish, ma'lumotlar bazasini kuchaytirish va boshqa bir nechta yechimlar amalga oshiriladi.

So'ngra, ekologik ta'lim kengaytiriladi va asosiy tuzilishlari asosan bolalar va maktab yoshlarining tabiatning qadriyatini bilishga yo'l ko'rsatadi. Ma'naviyat va tabiiy hayot orasidagi aloqalarni tushunish va aniqlash, bilimlarni o'zgartirish va yangi bilimlarni o'rgatish, o'quvchilarga tabiatdagi qoniyatlarni tushuntiradi va ularni bu tavsiya bilan birlashtiradi.

Maktab yoshidagi bolalarda ekologiya va pedagogikaning ilmiy asosi.

Bolalarga ekologik muhit va tabiatni hurmat qilishni o'rgatishga va ularni adolatli fuqarolar bo'lib, kuchli, bilimdon insonlar qilishga yordam berish kerak. Maktab yoshidagi bolalar uchun ekologiya va pedagogika - bu jarayonning ilmiy asosi bo'lishi kerak. Ekologiya va pedagogika, yoshlarimizni hayoti davomida tabiatni qadrlash, uning ekologik ma'rifatini tushunishga, ekologik axloqni rivojlantirishga ko'maklashadi. Ushbu tushunchalar asosida, maktab yoshidagilarni ilmiy asosida tabiat bo'yicha o'qitish muhim.

Ekologiya va pedagogika asoslarisiz, yoshlarimiz ekologik muhitini saqlashga yordam berish, ijtimoiy hayotda shaxsni ijodini rivojlantirishga intilishlariga yo‘l qo‘yish mumkin emas.

Ekologiya va pedagogika ilmiy asoslariga asoslanib, maktab yoshidagi bolalarga ekologik tarbiya va zamonaviy ta‘lim berish, ularni adolatli va muvofiq fuqarolar, ekologiya va tabiatga hurmat qilishga o‘rgatish lozim

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Turabjanov S.M., Aripova M.M., Raximova L.S. “Ijtimoiy ekologiya” T.: “BOOK TRADE”. 2022.
2. Xo‘janazarov O‘.E., Yakubjonova Sh. “Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish”. O‘quv qo‘llanma. Toshkent-2018.
3. Xodjimatomov A.N., Alimkulov N.R., Xolmurodov Sh.A., Djuraev M.E. Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish. T.: “Innovation rivojlanish nashriyoti-Matbaa uyi”., 2020. 228 b.
4. Ergashev A., Yulchiyeva M., Ahmedov O‘, Abzalov A. Umumiy ekologiya. Toshkent-2014.
5. Khudoyberdiyeva Nilufar, Doniyorova Zaifuna, & Davronova Nodira. (2024). Some Features of Teaching Natural Knowledge Based on Competence Approach in General Education Schools. *Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education*, 3(1), 7–11. Retrieved from <https://univerpubl.com/index.php/semantic/article/view/3069>

Internet ilovalari:

5. Scienceforming.com
6. Medium.com